

אהבת רעים

THE HALACHIC OBLIGATION AND LIMITATION ON CHESED

אור פנינה, הר נוף

1. ... על שלושה דברים העולם עומד - על התורה, ועל העבודה, ועל גמילות החסדים

אבות א"ב

Chesed is one of the central supports of the entire world

2. דרש ר' שמלאי תורה תחלתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. תחילתה גמילות חסדים דכתיב ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם וסופה גמילות חסדים דכתיב ויקבר אותו בגיא

סוטה יד.

The Torah itself is 'framed' by acts of Chesed - at the start with Adam and Chava and at the end with Moshe

A] Chesed - Bein Adam Lechavero

3. לֹא־תִקֹּם וְלֹא־תִטֹּר אֶת־בְּנֵי עַמֶּךָ וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אֲנִי ה'

The passuk of Ahavat Re'im raises some difficult questions, including (i) why does it come after the mitzvot not to bear a grudge or take revenge; (ii) what is love; (iii) how can it be commanded; (iv) why לְרֵעֶךָ and not רֵעֶךָ; (v) who is your רֵעֶךָ; (vi) what does 'like yourself' mean; (vii) why 'I am Hashem'

4. ואהבת לרעך כמוך - אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה

רש"י שם

Rashi brings Rabbi Akiva - Klal gadol beTorah. Consider the implications of 'klal' and how this mitzvah manifests (i) together with other mitzvot or aveirot; and (ii) in many specific applications - see 15 below

5. ותרחם לחברך כותך אנה ה'

תרגום אונקלוס שם

Targum Unkelos is a direct translation ...

6. ותרחמי לחברך דמן אנת סני לך לא תעביד ליה אנה ה'

תרגום יונתן בן עוזיאל שם

... but Targum Yonatan raises some interesting new issues!

7. שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי א"ל גייירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הלל גייריה אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל גמור:

שבת לא.

Hillel reduced the essence of Judaism to not doing to others what you would not have done to you

8. ... מכל מקום אמאי שינה לומר לו בלשון שלילה דעלך סני כו' דתרגום מלישנא דקרא הל"ל ותרחמיה לחברך כוותך כת"א וי"ל דמשמע ליה דקרא לא איירי אלא בכי האי גוונא בל"ת דגביה לא תקום ולא תטור כתיב ועלה קאי ואהבת לרעך וגו' שלא תעשה לו רעה מכל דסני לך כו' אבל לגבי לעשות לו טובה לא קאמר ואהבת לרעך כמוך

מהרש"א ח"א שבת לא.

The Maharsha explains that we learn this from the negative context of the mitzvah - connected with 'do not take revenge'.

Thus the *chiuv* is **NOT TO** be inconsiderate, rude etc. Performing active kind deeds is a *mitzvah kiyumit* - ie a full mitzvah if you do it but without a Torah obligation to do it (but see 15 below)

9. ואהבת לרעך כמוך - כללו של דבר דעלך סני לחברך לא תעביד ובירושלמי דנדרים (פ"ט ה"ד) גרסינן מי שיושב ומחנתך בשר והכה ידו בסכין וכי תחזור ידו ותכה ידו להנקם!!

ספר מצוות גדול עשין סימן ט

The *Sefer Mitzvot Hagadol (Sma'g)* also formulates the mitzvah in this 'negative' way and links this into the juxtaposition in the verse with the mitzvah for taking revenge. Note also that the classification of the mitzvah as a 'klal' also connects it to the detailed 'pratim' of the previous verses and, according to the hermeneutic rules of interpretation, would mean that the klal should be qualified by the essential nature of the pratim - not to offend others

The *Smag* also gives something of an underlying hashkafic basis for the mitzvah - that the Jewish people are all deeply connected - limbs in one great body. Consider the nature of KLAL Yisrael, the idea that the Shechina only rests on a tzibbur and also the concept of לזה ערבים זה לזה

10. והמצוה הר"ו היא שצונו לאהוב קצתנו את קצתנו כמו שנאהב עצמנו ושתהיה חמלתי ואהבתי לאחי חמלתי ואהבתי לעצמי **בממונו ובגופו** וכל מה שיהיה ברשותו או ירצה אותו ארצה אני אותו וכל מה שארצה לעצמי ארצה לו כמוהו וכל מה שאשנא לעצמי או למי שידבק בי אשנא לו כמוהו. והוא אמרו יתעלה ואהבת לרעך כמוך:

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה רו

The *Rambam in Sefer Hamitzvot* describes the mitzvah in very practical terms - wanting for others what you want for yourself and what they want for themselves

11. מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך, לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממונו עצמו ורוצה בכבוד עצמו, והמתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא.

רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ג

In the *Yad*, *Rambam* takes a similar line

12. והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחוייבת

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ג

Contrast the mitzvah of *Ahavat Hashem* which must involve emotion

13. וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.

רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה ג

In the *Yad*, *Ramban* describes what emotion is required for *Ahavat Hashem* - total lovesickness!

14. וטעם ואהבת לרעך כמוך - הפלגה, כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חבירו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חייד קודמין לחיי חבירך. אלא מצות התורה שיאהב חבירו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב. ויתכן בעבור שלא אמר "ואהבת את רעך כמוך", והשוה אותם במלת "לרעך"

רמב"ן ויקרא יט:ז

Ramban on Chumash proves that the passuk cannot be read literally and raises the tricky issue of 'Chayecha Kodmin'

15. מצות עשה של דבריהם לבקר חולים, ולנחם אבלים, ולהוציא המת, ולהכניס הכלה, וללוות האורחים, ולהתעסק בכל צרכי הקבורה, לשאת על הכתף, ולילך לפניו ולספוד ולחפור ולקבור, וכן לשמח הכלה והחתן, ולסעדם בכל צרכיהם, ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחיד בתורה ובמצות.

רמב"ם הלכות אבל פרק יד הלכה א

We saw above that the *chiuv* of *Ahavat Reim* is essentially negative:- not to act towards others in a way that you wouldn't want people to act towards you. There is however a *kiyum* of the mitzvah *min Hatorah* by acting in any way which shows

chesed to others. In addition, Chazal created new chiuvim miderabbanan to do chesed in certain situations - e.g. hachnasat orchim, bikur cholim etc.

B] Chesed - Bein Adam Lemakom

16. (שמות טו) זה אלי ואניוהו ... אבא שאול אומר: ואניוהו הוי דומה לו - מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום

שבת קלג:

This was also one of the first realizations that Am Yisrael had of their relationship with Hashem - at Yam Suf

17. דתני רב יוסף: (שמות י"ח) וְהִזְהַרְתָּה אֶתְהֶם אֶת־הַחֲקִים וְאֶת־הַתּוֹרָה וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת־הַדֶּרֶךְ יִלְכוּ בָהּ וְאֶת־הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן: ... **את הדרך - זו גמילות חסדים**

בבא מציעא ל:

Yitro instructs Moshe to teach the Jewish people chesed as a 'derech'. This comes as an ethic imperative before it appears as a specific mitzvah

18. אַחֲרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאִתּוֹ תִירָאוּ וְאֶת־מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאִתּוֹ תַעֲבְדוּ וְבוֹ תִדְבְּקוּן

דברים יג:

The Torah includes a mitzvah to be close to Hashem and to 'stick to Him'. Note that this mitzvah all appears in ALL of the following verses: Deut 8:6, 10:12, 11:22, 13:5, 19:9, 26:17, 28:9, 30:16

19. ואמר רבי חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב: (דברים יג) אחרי ה' אלהיכם תלכו? וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר: (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אוכלת הוא! אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים, דכתיב: (בראשית ג) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, אף אתה הלבש ערומים; הקב"ה ביקר חולים, דכתיב: (בראשית יח) וירא אליו ה' באלוני ממרא, אף אתה בקר חולים; הקב"ה ניחם אבלים, דכתיב: (בראשית כה) ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו, אף אתה נחם אבלים; הקב"ה קבר מתים, דכתיב: (דברים לד) ויקבר אותו בגיא, אף אתה קבור מתים

סוטה יז.

How can we get close to Hashem who is a 'burning fire'. The answer is to imitate Him in the way He acts towards us

20. והמצוה השמינית היא שצונו להדמות בו יתעלה לפי יכלתנו והוא אמרו והלכת בדרכיו. וכבר כפל צווי זה ואמר ללכת בכל דרכיו ובא בפירוש זה מה הקדוש ברוך הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום מה הקב"ה נקרא חנון אף אתה היה חנון מה הקב"ה נקרא צדיק אף אתה היה צדיק מה הקב"ה נקרא חסיד אף אתה היה חסיד. וזה לשון ספרי וכבר נכפל הצווי הזה בלשון אחר ואמר אחרי ה' אלקיכם תלכו. ובא בפירוש גם כן שענינו להדמות בפעולות הטובות והמדות החשובות שיתואר בהם האל יתעלה על צד המשל יתעלה על הכל עילוי רב:

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ח

The Rambam describes the mitzvah as imitating Hashem. This is the mitzvah of tikun hamidot

So it emerges that the mitzvah of doing chesed will depend on your the kavana. It could be Ahavat Reim (if you are doing the chesed out of an underlying concern for the person - hence 'ahavah') or it could be Vehalachta Bedrachav (if you are trying to get closer to Hashem by imitating him). But it could be none.....!

C] Chesed - Halachic Limitations

21. אלו דברים שאין להם שעור: הפאה, והבכורים, והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה.

משנה פאה א:

The Mishna states that there is no maximum shiur to giving chesed

22. הוא שם נופל על שני ענינים מן המצות. האחד שיעזור האדם לישראל בממונו כגון צדקה ופדיון שבויים. והשני שיעזור אותם בגופו כגון ניחום אבלים וללות את המתים ולבוא לחופת חתנים ודומה לזה. ומה שאמר בכאן גמ'ח אין לה שיעור רוצה לומר לעזור האדם בגופו. אך שיעור אותו בממונו יש לה שיעור והוא חמישית ממונו, ולא יתחייב לתת יותר מחמישית

However this is only in terms of the physical effort involved. Financially, one is not required to spend more than one fifth of one's money on a mitzvat aseh

23. שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. דרש בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חבירו. עד שבא רבי עקיבא ולימד: **וחי אחיך עמך** - חייד קודמים לחיי חבירך

בבא מציעא סב.

If there is only enough water to save one of them, Ben Petura says that they share the water and both die. R. Akiva says you drink all of the water and live and the other will die. But who is the halacha like?

24. מצות עשה ליתן צדקה לעניים כפי מה שראוי לעני, אם היתה יד הנותן משגת

רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ז הלכה א

Rambam paskens that the chiuv to give tzedaka is only to the extent that you can 'afford' it. R. Moshe Feinstein sees this as the Rambam paskening like R. Akiva - your needs take precedence

25. אפס כי לא יהיה בך אביון

דברים טו:ד

Chazal see this passuk as a prohibition on making yourself poor. The same applies in all areas of life

26. מעיין של בני העיר, חיהו וחי אחריהם - חיהו קודמין לחיי אחריהם, בהמתם ובהמת אחריהם - בהמתם קודמת לבהמת אחריהם, כביסתן וכביסת אחריהם - כביסתן קודמת לכביסת אחריהם, חיי אחריהם וכביסתן - חיי אחריהם קודמין לכביסתן, רבי יוסי אומר: כביסתן קודמת לחיי אחריהם;

נדרים פ:

27. מעיין של בני העיר - היואל צעיר חיהו וחי אחריהם חיהו קודמין לחיי אחריהם שאם אינו מספיק לשתיית כולן שתייתן קודמת דחיהו קודמין כדרשינן זריש פרק איזכו נשך (ז"מ סב) מדכתיב וחי אחיך עמך..... רבי יוסי אומר כביסתן של אותה העיר קודמת לשתייתן של בני עיר אחרת - דסזירא ליה לרבי יוסי דכיון דזמניעת כזיסה איכא לערא טוצא חיי נפש הוא

ר"ן שם

*This gemara rules like Rabbi Akiva (see Ran in 26) and expands the scenario. It seems that your **essential** needs (חיי נפש) come before those of others - possibly even the greater needs of others. But what is 'essential'? Consider the following scenarios: • a minor loss to you -vs- a major loss to them; • a questionable loss to you - vs- a certain loss of them*

28. **משנה**. אבדתו ואבדת אביו - אבדתו קודמת, אבדתו ואבדת רבו - שלו קודם. **גמרא**. מנא הני מילי? - אמר רב יהודה אמר רב: אמר קרא (דברים ט"ו) **אפס כי לא יהיה בך אביון** - שלך קודם לשל כל אדם. ואמר רב יהודה אמר רב: כל המקיים בעצמו כך - סוף בא לידי כך. (רשי - אף על פי שלא הטילו עליו הכתוב, יש לאדם ליכנס לפניו משורת הדין ולא לדקדק שלי קודם, אם לא בהפסד מוכיח, ואם תמיד מדקדק - פורק מעליו עול גמילות חסדים ולדקדק, וסוף שיצטרך לזריות).

בבא מציעא לו.

But if you always place yourself first you will never give tzedaka. So Chazal expect you to find a balance between your financial, emotional and psychological needs and giving of your money, your time and yourself to others.

29. מי שאבדה לו אבידה, ופגע באבדתו ובאבדת חבירו, אם יכול לחזור את שתייהן חייב להחזירם; ואם לא, יחזיר את שלו, שאבדתו קודמת אפילו לאבדת אביו ורבו, כדרשינן מאפס לא יהיה בך אביון (דברים טו, ד). ואע"פ כן יש לו לאדם ליכנס לפניו משורת הדין ולא לדקדק ולומר: שלי קודם, אם לא בהפסד מוכח. ואם תמיד מדקדק, פורק ממנו עול גמילות חסדים וסוף שיצטרך לזריות.

שולחן ערוך חושן משפט סימן רסד סעיף א

The Shulchan Aruch paskens that your needs come first BUT you are required to go 'beyond the letter of the law' and do

E] Chesed - Acts of Kindness or Personality Type?

30. וכיצד ירגיל אדם עצמו בדעות אלו עד שיקבעו בו, יעשה וישנה וישלש במעשים שעושה על פי הדעות האמצעיות ויחזור בהם תמיד עד שיהיו מעשיהם קלים עליו ולא יהיה בהם טורח עליו ויקבעו הדעות בנפשו, ולפי שהשמות האלו נקרא בהן היוצר והם הדרך הבינונית שאנו חייבין ללכת בה, נקראת דרך זו **דרך ה'**, והיא שלמד אברהם אבינו לבניו

רמב"ם הלכות דעות פרק א הלכה ז

Ultimately, chesed is meant to be not just acts of kindness, but the development of a personality type